

CZU: 821.135.1-92.09

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.5024488>**RAPUL: O NOUĂ FORMĂ DE PAMFLET***Ana FERAFONTOV**Universitatea de Stat din Moldova*

În prezent pamfletarii caută noi mijloace de exprimare care să le ofere posibilitatea de a crea în libertate și să îi protejeze de răspunderea juridică pentru afirmațiile făcute. Astfel, rapul devine un canal sigur de comunicare. Întrucât unele producții rap înglobează trăsăturile de bază ale pamfletului și au ton pamfletar, ele pot fi etichetate drept pamflete. O trăsătură care se remarcă în cazul pamfletului-rap este expresivitatea, care este generată de ironie, elemente populare, familiare, argotice, rimă, făcând producția pamfletară atractivă pentru public.

Cuvinte-cheie: *pamflet, rap, denigrare, divertisment, expresivitate, ironie, limbaj violent, argou, rimă.*

RAP: A NEW FORM OF PAMPHLET

Nowadays, pamphleteers are looking for new means of expression that will give them the opportunity to create in freedom and protect them from legal liability for their statements. Thus, rap becomes a secure channel of communication. Because some rap productions contain the basic features of the pamphlet and have a pamphlet tone, they can be labelled as pamphlet. A feature that stands out in the case of the pamphlet-rap is the expressiveness, which is created by irony, popular, familiar and argotic elements, rhyme, thus making the pamphlet production attractive to the public.

Keywords: *pamphlet, rap, denigration, entertainment, expressiveness, irony, violent language, argot, rhyme.*

Introducere

Perioada de glorie a pamfletului românesc o constituie începutul secolului al XX-lea, culminând cu activitatea pamfletară a lui Tudor Arghezi. Perioada comunistă a însemnat pentru pamfletul românesc tăcere, pamfletarii ascunzându-și gândurile printre rânduri, după cuvinte și simboluri. După prăbușirea URSS pamfletul devine mai prezent ca niciodată în publicistică, „defularea lingvistică” a poporului românesc fiind „o urmare firească, la nivel emoțional,” a căderii regimului opresiv, după cum menționează cercetătoarea Doina Marta Bejan [1].

În prezent pamfletul este foarte răspândit în publicistică, la radio și televiziune și, în special, în mediul online. Evident, pamfletul de astăzi se deosebește prin formă și conținut de cel de pe timpul lui Arghezi, există mult pamflet „fals”, la tot pasul apare eticheta „pamflet” pentru a absolvi de responsabilitate pentru afirmațiile făcute. Totuși, există și în prezent pamfletari veritabili, care nu aruncă înjurături în dreapta și în stânga doar de dragul ratingului, ci știu să pună sens în expresiile tăioase și să câștige simpatia publicului grație limbajului „mustos”. Odată ce controlul asupra cuvântului devine tot mai rigid în contextul respectării dreptului la imagine și al apărării împotriva calomniei, pamfletarii caută noi mijloace de exprimare. Pamfletarii s-au „ajustat” la condițiile contemporane, utilizând noile tehnologii de comunicare. În acest sens cercetătorul Cédric Passard subliniază rolul Internetului în promovarea pamfletului, considerând că acesta „constituie, fără îndoială, singurul domeniu public în care discursul pamfletar poate încă beneficia de o libertate destul de mare” [2].

Astfel, pamfletul pare să se metamorfozeze astăzi în blog, chat, forum și chiar rap. Poate că dintre formele menționate rapul pare cea mai neobișnuită și cea mai discutabilă, dar realitatea ne face să acceptăm ideea că pentru pamfletari rapul constituie un canal „sigur” de comunicare. Rapul, practic, nu se supune rigorilor legislației privind dreptul la imagine și protecția demnității umane, întrucât este o producție artistică, iar creația artistică este protejată, la rândul-i, de legislație. Astfel, rapul devine o formă privilegiată, deoarece autorul său are libertatea de a se exprima și de a crea, fiind absolvit de răspundere juridică. Se observă că pamfletul-rap prinde destul de bine în rândul utilizatorilor de Internet. De exemplu, un pamflet despre BAC, intitulat „Am belit-o”, realizat de un elev, a luat peste 20 de milioane de vizualizări pe Youtube! [3], devenind chiar subiect de știre. Este uimitor ce impact poate avea un pamflet-rap pe Internet, fiind disponibil pentru milioane de oameni. Prin urmare, nu trebuie să subestimăm rolul rapului în evoluția pamfletului, ci să oferim o șansă acestei perspective de evoluție a genului pamfletar.

Rapul – o nouă formă de pamflet

Pentru acest demers științific am selectat 5 pamflete-rap de pe canalul de Youtube al lui Cristian Poe: *O cheamă Viorica* [4], *Dragnea la pușcărie* [5], *Mircea Badea – Mister K.O.* [6], *România In WW3* [7], *Țaranca*

la oraș [8], pe care le vom analiza în vederea identificării elementelor care confirmă statutul de pamflet al acestor producții muzicale.

De ce aceste producții muzicale pot fi etichetate drept pamflete? Evident, încadrarea lor în categoria pamfletului este discutabilă, chiar dacă autorul însuși le numește „pamflet”. Totuși, considerăm că ele pot fi categorisite drept pamflete, deoarece poartă în ele vervă pamfletară și posedă trăsăturile de bază ale pamfletului, după cum vom detalia mai jos.

1. *Tratarea unui subiect de actualitate*

Pamfletele-rap abordează fie personalități contemporane bine-cunoscute (Viorica Dăncilă, Liviu Dragnea, Mircea Badea), fie o problemă socială actuală/un aspect al societății contemporane (comportamentul fetelor cu moravuri ușoare, lipsa virilității în rândul băieților din noua generație de tineri).

2. *Atacul direct la persoană*

Pamfletele selectate atacă direct persoane concrete (Viorica Dăncilă, Liviu Dragnea, Mircea Badea) sau anumite clase (fetele de la țară cu moravuri ușoare, băieții „nebărbați”). Atacul direct se materializează prin numirea concretă a persoanei sau a grupului: „O cheamă Viorica, deșteaptă tare./Ea e prim-ministru, țara-n curs de... dezvoltare”, „Liviule, Liviule, băiatule./Marș la pușcărie, tu și-ntregul PSD”, „Sunt eu, Mirciulică, bombardierul de la Antenă”, „E război, fraților, e război, dar avem cei mai buni soldați – să vină băieții!”, „O cheamă Sânziana, e venită de la țară”. Aceste pamflete au un obiect concret, bine recunoscut de către receptor și de care receptorul se dovedește a fi interesat.

3. *Atacul trăsăturilor fizice*

Acest procedeu era deseori utilizat chiar de Argezi, prin aceasta sporind efectul luării în derâdere. Pamfletarul-raper, de asemenea, atacă trăsăturile fizice ale persoanelor: „Hai, hai, Liviu, pune-ți dinții”, „Hai, hai, cin' ți-a făcut freza/Că ai, Viorico,-un cap, de zici că ți-a murit coafeza”, „Cu dinții cariați, ..., mustața arsă”, „pământul de sub unghiuțe”, „miroase toată a maioneză”. Prin deprecierea aspectului fizic pamfletarul insultă și mai mult atacatul, lovind puternic în imaginea acestuia.

4. *Abordare unilaterală*

Pamfletele-rap conțin o abordare unilaterală și subiectivă a obiectului, reprezentând doar punctul de vedere al pamfletarului. Lipsește o analiză multispectuală a problemei, cu argumentări bine încheiate; raperul subliniază o idee pe care o vrea înțeleasă și acceptată de public. De exemplu, prim-ministrul e incompetent și trebuie să demisioneze, conducătorul partidului e corupt și trebuie să ajungă la închisoare etc.

5. *Denigrarea imaginii adversarului*

Pamfletarul nu ocolește aspectele negative, punctele vulgare, el spune lucrurilor pe nume și merge direct în ofensivă. El urmărește să pună în derizoriu persoana abordată și să-i denigreze imaginea, mânuind dibace limbajul vulgar, trivial. Aceste elemente lexicale distrug imaginea personajului și lovesc serios în autoritatea și personalitatea acestuia.

6. *Implicare afectivă*

Spre deosebire de polemică, de exemplu, care se bazează pe argumente construite logic și funcție persuasivă, pamfletul-rap se bazează pe afectivitate. Astfel, pamfletarul se adresează emotivității receptorului și urmărește să producă senzații tari, pentru că dacă îi reușește să-l emoționeze, neapărat îi atrage simpatia și îl convinge. Un rol esențial aici îl are temperamentul pamfletarului, pentru că nu oricine poate face pamflet, cu atât mai mult pamflet-rap.

7. *Expresivitatea limbajului*

Expresivitatea reprezintă o trăsătură de bază a pamfletului, care îi asigură conectarea cu publicul și atractivitatea. Toate speciile publicistice se caracterizează printr-un anumit grad de expresivitate, dar în pamflet expresivitatea atinge cote maxime. Pamfletarul-raper ignoră de multe ori normele literare pentru a crea efecte stilistice impresionante.

Mijloace de sporire a expresivității în pamfletul-rap

În pamfletele-rap selectate expresivitatea se realizează la toate nivelurile, prin diverse procedee.

La nivel fonetic, expresivitatea se redă prin modificări fonetice ale cuvintelor, în principal prin apocopă: *anu', cin', lu', mortu', permisu', poa', săpunu', scrisu', Sfântu', sportu', telefonu', tre', unu'*. Recurgerea la acest procedeu este motivată de necesitatea de a rosti cuvintele într-un tempo grăbit și de a respecta măsura versurilor. Totodată, utilizarea apocopei conferă textului un ton colocvial.

Tot de aspectul fonetic al textului ține și rima, care face textul dinamic și ușor de reținut pentru receptor:

- *Mircea, bombardier, și-mi place sportu'
Și în ring îmi place deseori să fac pe mortu'.*
- *Adevărul... nu-i ce s-a văzut în exterior.
Dacă mă întrebi pe mine, i-am dat o barbă-n picior.*
- *Nu avem forță pe mare, nu avem nici avioane,
Dar avem BMW E46 – 12 batalioane.*

În pamfletul-rap rima depășește funcția decorativă și contribuie la construcția semnificației textuale. Totodată, rima constituie și un test de creativitate pentru pamfletarul-raper – în rap apar îmbinări dintre cele mai neașteptate: *marțafoi – război, stomac – cardiac, țeapă – ceapă, freză – maioneză, viteză – geneză, gură – cultură, vecina – hemoglobina.*

Datorită rimei și acompaniamentului muzical, pamfletul-rap prinde bine în rândul ascultătorilor și se reține mult mai ușor. Și, spre deosebire de pamfletul obișnuit, poate fi ascultat de mai multe ori, pentru că se transformă într-o sursă de divertisment.

De asemenea, la nivel fonetic am identificat un caz de omofonie, ca procedeu de amplificare a expresivității: „Marș la pușcărie, tu și-ntregul PSD!.../Mie de ce să-mi pese de?/De ce să-mi pese de tine?”. Rostirea accentuată pe silabe a cuvintelor „să-mi pese de” subliniază ideea pe care o transmite pamfletarul-raper: dacă partidului nu îi pasă de oameni, de ce oamenilor ar trebui să le pese de partid? Acest joc de cuvinte „PSD” și „pese de” creează un efect stilistic de surprindere și suscită interesul receptorului.

La nivel morfosintactic, menționăm că un rol important pentru sporirea expresivității îl au interjecțiile: *hai!, poc!, he!, marș!, o!*, care redau emoții și atitudinea emițătorului (dispreț, indignare, ură), precum și repetițiile: „dormi, dormi, dormi”, „hai, hai, hai”, „de ce să-mi pese de?, de ce să-mi pese de?”, „la geneză, la geneză, la geneză”, care au rolul de a sublinia o idee, de a insista asupra unui punct de vedere, pentru ca textul să fie mai convingător. De asemenea, se observă și repetiții de fragmente mai mari, adică refrene, care sunt specifice pentru piesele muzicale – ele sporesc expresivitatea, dar participă și la structurarea textului.

La nivel lexico-semantic, principala sursă de expresivitate este ironia, care generează umor grație contrastului dintre ceea ce se spune și ce se înțelege de fapt. O modalitate de creare a ironiei este copierea manierei de a vorbi a persoanei atacate: „Orice om ființă umană/ E supus ca să greșească,/ Că ca mine nu e una/ Care știe să vorbească./ Ei zice că n-am școală,/ Scrie chiar și pe pancarte./ Nu e vina mea că-n română/ E prea multe «acoarde»”. În acest fragment este imitată maniera de vorbire a Vioricăi Dăncilă și raperul a comis intenționat greșeli de exprimare: greșeli de acord („ei zice”, „e prea multe acoarde”), cacofonie („că ca mine”), exprimare ambiguă („Orice om ființă umană/E supus ca să greșească”), pentru a sublinia incompetența și lipsa de elocvență în exprimare ale personajului. Parodiarea manierei de a vorbi a personajului produce emoții pozitive receptorului, îl amuză și exercită funcție persuasivă.

Alte exemple de ironie:

- „Hai, hai, hai pune-ți dinții-n gură!/ Când ieși de la pârnaie,/ Vreau ministru la cultură” – cuvinte atribuite, de asemenea, personajului Dăncilă. Accederea unei persoane criticate de incompetență în comunicare și în îndeplinirea obligațiilor la funcția de ministru de cultură ar însemna o rușine pentru minister și pentru toată țara.
- „A-nvățat engleza-n Spania/De la profa de chineză” – ironia este creată prin deprecierea competenței de comunicare în limba engleză a persoanei atacate, recurgând la absurd.
- „Liviule, Liviule, băiatule,/ Marș la pușcărie, tu și-ntregul PSD./ Te-așteaptă băieții cu biluțe pe ciomag,/ Ți-au pregătit patul, spun că te-așteaptă cu drag.” – ironia apare în special din combinarea cuvintelor incompatibile „ciomag” – „drag”, precum și de „ți-au pregătit patul”, care împreună accentuează dorința unei părți a societății ca personajul în cauză să fie pus la închisoare – dorință pe care o verbalizează raperul în numele societății.
- „Stele, de ce le văd, că nu e noapte?! În jur se-aud acum sute de mii de șoapte.” – aceste versuri reflectă momentul înfrângerii rușinoase a lui Mircea Badea în meciul cu Teodor Tedi Emi, pe care îl desconsidera înainte de meci. Ironia se conturează în special în primul vers, care trimite la expresia „a vedea stele verzi”, ce se folosește atunci când cineva primește o lovitură puternică. Tocmai asta s-a întâmplat cu personajul – a fost bătut bine de adversarul său.
- „Adevărul... nu-i ce s-a văzut din exterior./ Dacă mă întrebi pe mine: i-am dat o barbă-n picior./ M-am culcat pe burtă, eram prea obosit, vă jur/.../ I-am dat o barbă-n genunchi, după care am căzut/ Că eram prea

obosit și am crezut că l-am bătut” – ironia se creează prin distorsionarea realității de către personaj: el încearcă să-și îndreptătească înfrângerea încât ajunge ridicol, cică nu adversarul i-ar fi dat un picior în barbă, ci personajul i-ar fi dat „cu genunchiul în picior”. Refuzul de a-și recunoaște înfrângerea și încercarea de a da explicații infantile creează efectul umoristic, punându-l în ridicol pe atacat.

- „E război, fraților, e război, dar avem cei mai buni soldați – să vină băieții!” – efectul ironic se produce prin feminizarea substantivului „băieți”. Forma „băieții” folosită la începutul rapului anunță tema și dă ton ironic întregului text.

- „Poc! Poc! Dau cu poșeta după tine./ Poc! Poc! Infanteria pe patine./ Poc! Poc! Să nu vă puneți cu noi,/ Că avem curele Gucci și o să le rupem pe voi.” – se ironizează comportamentul băieților din tână generație, care se ocupă mai mult de aspectul lor fizic (așa cum o fac fetele!) decât de lucruri serioase și esențiale pentru bărbați. Războiul nu este pentru ei, căci ei știu de haine, accesorii, dar numai nu de armată și luptă.

După cum observăm, ironia este un element-cheie de realizare a expresivității în pamfletul-rap. Ironizarea situațiilor negative nu produce emoții negative receptorului, ci, dimpotrivă, urmărește „să binedispună, să facă haz de necaz” [9]. Ironia servește expresivității și, în același timp, asigură rapului tonul pamfletar.

De asemenea, în pamfletele-rap cercetate apar cuvinte și expresii populare, familiare, regionale: *ăsta, ăștia, ciordeală, coaie, c*r, a da ortul popii, d-ai, domniță, a f*te, marțafoi, mă-sa, păpușoi, a se pișa, zdreanță* și numeroase argouri: *balcon* (sân), *baștan* (om bogat și influent), *a băga boala* (a excita), *boss* (șef), *bunăciune* (femeie sexy), *cocalar* (om de nimic), *a nu da doi bani* (a avea o părere proastă), *a da cu flit* (a ironiza/a alunga), *a face mișto* (a ironiza), *iarbă* (droguri), *oaie* (femeie proastă), *pârnaie* (închisoare), *a pune botul* (a fi de acord/a fi păcălit), *pupincurist* (lingușitor, slugarnic), *a i se rupe filmul* (a-și pierde cunoștința), *a termina* (a distruge), *a trage în țepă* (a avea contact sexual), *yo* (eu), *zdreanță penală* (individ declasat, infractor). Aceste elemente, încercate de semnificații peiorative, depreciative, ironice, zeflemitoare, vulgare, conferă textelor expresivitate, exprimând atitudinea de dezgust pentru problemele societății: corupția, iubirea de bani, incompetența, lipsa de educație, comportamente primitive etc.

Limbajul pamfletar – între agresivitate și originalitate

Trebuie să menționăm că pentru pamfletele-rap selectate este specific limbajul violent, care realizează mai multe funcții: persiflarea adversarului, discreditarea și distrugerea imaginii acestuia, generarea umorului, dinamizarea lecturii, crearea efectului de surpriză ș.a. Lexeme precum *târfele, fã, prostule, coaie, pupincuriști* etc. nu doar denigrează imaginea persoanei abordate, dar mai creează și efectul de surpriză, acționând puternic la nivel emoțional asupra receptorului.

Cercetătoarea R.Cesereanu a clasificat lexemele cu tentă negativă care se referă la persoane, utilizate în scopul denigrării imaginii, în nouă registre [10]. În pamfletele-rap cercetate am identificat următoarele registre:

a) registrul subuman: *analfabeți, pupincuriști, fraieri, proști, coaie, târfe, cățel, marțafoi, curve, zdrențe, cocalari;*

b) registrul infracțional: *infractori, zdreanță penală;*

c) registrul bestiar: *oi;*

d) registrul funebru: *mortu', moartea.*

Cele mai multe lexeme negative se încadrează în registrul subuman și atacă umanitatea adversarului, conferindu-i acestuia un statut inferior. Tocmai prin intermediul acestor lexeme pamfletarul își atinge scopul: distrugerea imaginii persoanei atacate și a autorității acesteia.

Trebuie să menționăm totuși că există deosebire între pamfletele argheziene și cele selectate în cadrul acestei cercetări în ceea ce privește limbajul violent. T.Arghezi, creatorul esteticii urâtului, utilizează cuvinte vulgare (*bale, botul, împușit, îndopat, labele, mațele, părțile de dindărăt, râgâială, spurcăciune* etc.), dar știe să le îmbine astfel încât să creeze imagini poetice generatoare de semnificații profunde. Limbajul pamfletelor-rap studiate coboară până la cel mai de jos nivel al vulgarității, raperul permițându-și folosirea unor cuvinte precum *coaie, c*r, p*da mă-tii, se p*șă, f*tu-te*. Cea mai importantă funcție pe care o realizează un astfel de limbaj este aceea de a-l uimi până la șoc pe receptor. Întrucât aceste lexeme nu abundă în text, ci apar doar uneori, ele devin niște accente speciale de captare a atenției receptorului.

Evident, utilitatea agresivității verbale este discutabilă, dar în situația în care elementele vulgare sunt folosite de către un pamfletar dibace, ele adaugă semnificație și conferă textului un caracter inedit.

Concluzii

În concluzie, menționăm că rapul este o formă nouă de pamflet ce câștigă tot mai mult teren în spațiul media românesc. Grație Internetului, pamfletul-rap este accesibil unui public larg și poate fi ascultat de multe ori,

devenind o sursă de divertisment. Totodată, datorită faptului că rapul este o producție artistică, pamfletarul-raper este ocrotit de lege și nu poartă răspundere pentru încălcarea dreptului la imagine sau calomnie, astfel că este liber să creeze. Ironia, elementele populare, familiare, argotice, rima, modificările fonetice sporesc expresivitatea pamfletului-rap și îl fac atractiv pentru public, iar limbajul violent adaugă semnificație și originalitate.

Referințe:

1. BEJAN, D.M. *Huliganismul verbal și limbajul violenței în presa românească actuală*. Disponibil: http://www.philippide.ro/distorsionari_2008/029-032%20BEJAN_RED.pdf. [Accesat: 01.02.2021]
2. PASSARD, C. Le pamphlet meurt-il de liberté? En: *Mots. Les langages du politique*, 91/2009, p.19-33. Disponibil: <http://journals.openedition.org/mots/19175>. [Accesat: 01.02.2021]
3. *Am belit-o*. Disponibil: https://www.youtube.com/watch?v=OpheXZjDuZY&ab_channel=NoapteaT%C3%A2rziu.
4. *O cheamă Viorica*. Disponibil: https://www.youtube.com/watch?v=ONBIwdPbzCg&ab_channel=CristianPoe. [Accesat: 01.02.2021]
5. *Dragnea la pușcărie*. Disponibil: https://www.youtube.com/watch?v=3dFkSHIF_tA&ab_channel=CristianPoe. [Accesat: 01.02.2021]
6. *Mircea Badea – Mister K.O.* Disponibil: https://www.youtube.com/watch?v=N5aKHo_ljiY&ab_channel=CristianPoe. [Accesat: 01.02.2021]
7. *România In WW3*. Disponibil: https://www.youtube.com/watch?v=haGN57HyjzA&ab_channel=CristianPoe. [Accesat: 01.02.2021]
8. *Țaranca la oraș*. Disponibil: https://www.youtube.com/watch?v=5xi4wwB1TaE&ab_channel=CristianPoe. [Accesat: 01.02.2021]
9. BEJINARIU, L.-E. *Analiza discursului mediatic. Ironia ochilor în „3,14” din Dilema veche*. <http://www.dstoica.ro/wp-content/uploads/2014/01/IroniaDilema.pdf>. [Accesat: 01.02.2021]
10. CESEREANU, R. *Imaginarul violent al românilor*. Ediția a II-a, revăzută. Tracus Arte, 2016. Disponibil: https://www.academia.edu/42610577/Ruxandra_Cesereanu_IMAGINARUL_VIOLENT_AL_ROM%C3%82NILOR. [Accesat: 01.02.2021]

Date despre autor:

Ana FERAFONTOV, doctorandă, Școala doctorală Științe Umanistice, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: anaferafontov@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0413-6461

Prezentat la: 22.02.2021